

It takes two to tango!

Gáibiduvvo eanebuš olbmot dánsut tango!

Tango er en klassisk dans med opprinnelse i Sør-Amerika, og blir ofte kalt den mest lidenskapelige dansen i verden. Den foregår i langsom bevegelse og gir mange muligheter for variasjon, men hele tiden utfra grunnprinsipp om eleganse og flyt. Dansen krever en nærhet mellom dansepartnerne, hvor den ene fører og den andre følger. Samtidig kan også uttrykket i dansen være temperamentsfullt. Det krever at de som danser stoler på hverandre, og at de nødvendigvis liker dansen. Tango kan være en utfordring, men øvelse gir resultater. Det fine er at det ikke krever fysisk styrke eller spesielt god kondisjon. Tango forutsetter menneskelig villighet til å lytte til musikken og partneren din, evne til improvisasjon og å kunne innstille seg etter hverandre. Man må kjenne gjenklangen i egne dybder og la kroppen uttrykke hva den føler. I tillegg er det utviklende å ta imot konstruktive tilbakemeldinger og korrigeringer fra partneren. Øvelse, samarbeid og tillit kan være en oppsummering på tango. For ikke å glemme gleden over å bevege seg sammen.

Tango som metafor har overføringsverdi. Øvelse, samarbeid og tillit kan relateres til rus- og psykisk helsearbeid. Et interessant spørsmål er hvem fører dansen, og hvem blir ledet. Er det fagpersoner som fører pasienter? Er det motsatt? Eller danser de sammen? Stoler de nok på hverandre til å utvikle trinnene, koreografien? Hvem lager musikken, og hvem spiller den? Og hvem

kommer med tilbakemeldinger og korrigeringer? Er det pasienter og pårørende? Brukerorganisasjoner? Forskning? Politikere? Undervisere? Studenter?

I dette temanummeret av Tidsskrift for psykisk helsearbeid er «Samspill praksisfelt, utdanning og forskning» i fokus. Valget av temaet følger behovet for å styrke sammenhengen mellom profesjonell yrkesutøvelse i psykisk helsearbeid, erfaringskompetanse og utdanningene innen fagfeltet. De ulike elementene står i et gjensidig avhengighetsforhold til hverandre. De kan riktignok fungere hver for seg, men det er i samspillet utviklingen mot en felles retning kan skje. Dagens samfunn omtales som et kunnskapssamfunn som er avhengig av mer kunnskap for å utvikle seg. For å utøve profesjonell yrkesutøvelse må du ha mye kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og gode holdninger. Rus- og psykisk helsearbeid utøves i mangfold av praksiser både på individ-, organisasjons- og samfunnsnivå. Det er et arbeid som foregår *mellom* folk. Det arbeidet har pasienter rett til å involveres i, uttale seg om, og kritisk evaluere. På den andre siden har fagpersoner plikt til å legge til rette for en praksis med høy grad av involvering fra folk med egenerfaring. Da er betimelige spørsmål; hvilke kunnskaper og holdninger er relevante for å få til en slik praksis, hvilke kunnskapsformer er gyldige, og hvem skal bestemme det?

Representanter for brukerorganisasjoner er sentrale samarbeidspartnere for ansatte i sykehus og kommuner når det handler om læring og mestring innen helse. Samarbeidsarenaene er mange og varierte. Representanter fra brukerorganisasjoner er med på samarbeid om tjenester i sykehus, samarbeid om tjenesteutvikling, gjennomføring av kommunale rehabiliteringstilbud, brukerråd og forskning. Mange brukerorganisasjoner tilbyr kompetanseheving i medvirkning for sine medlemmer. En erfaringskonsulent er en person med egenerfaring som hjelper andre som har rusutfordringer, psykiske helseutfordringer eller andre somatiske sykdommer. Erfaringskonsulenter jobber direkte i kontakt med brukere, pasienter og/eller pårørende i kommunen. Andre er ansatt for å undervise, delta i råd og utvalg og har samtaler med pasienter ved distriktpsikiatriske sentra og psykiatriske avdelinger. Noen er i forsknings- og utviklingsavdelinger ved helseforetakene. Likemenn er et annet begrep. En likemann skal fungere som mentor og motivator for målgruppen sin. Praksisfeltet i dag utgjør flere utøvere enn for bare få år siden.

De som skal lære seg å bli gode yrkesutøvere innen rus og psykisk helsevern, er studenter i utdanning. Utdanningene i fagfeltet er sentrale når kunnskaper, ferdigheter og holdninger skal dannes og utvikles. Hva studenter skal lære, og på hvilken måte er under kontinuerlig evaluering. Kunsten for utdanningsinstitusjonene er å være i takt med praksisfeltet, og samtidig i forkant av behovene i tjenesten. Det krever kontinuerlig oppdatering av utviklingen i de enkelte fag, praksisfelt og forskning. Et fokus som gjør seg gjeldende i helsefagutdanninger er gevinsten med tverrprofesjonell læring, og forskning viser at profesjonsidentitet utvikles og

utfordres på en positiv måte når studenter fra ulike utdanninger jobber i lag. En trygg profesjonsidentitet gir trygghet når faget skal praktiseres. Andre aktører som er sentrale i utdanning av studenter, er praksisveiledere og samarbeidspartnere på praksisstedet. Er utdanningene i takt med praksisfeltet? Inkluderer de brukerorganisasjonene, erfaringskonsulentene og det nye praksisfeltet på en god og systematisk måte?

Vi som gjesteredaktører ble budt opp til dans av redaktør for Tidsskrift for psykisk helsearbeid, Rita Sørly. Sammen er vi Nordnorsk nettverk for samarbeidsbasert forskning innen psykisk helse og rus. Vi representerer Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (RIO) og den brukerstyrte organisasjonen for rusavhengige, MARBORG, NORCE, UiT Norges arktiske universitet og Tromsø kommune. Vi prioriterer rus- og psykisk helsearbeid i vårt virke. Vi møtes kontinuerlig for å diskutere fag og skrive forskningssøknader. Møtene er også viktige for å holde oss oppdatert på «hva som skjer». I forbindelse med temanummeret ble det naturlig å ta tidsskriftets tema til diskusjon. Det som tydeliggjorde seg var at samarbeidet mellom de ulike instansene som vår nettverksgruppe representerer, kan bli bedre på flere områder. Flere utdanninger og institusjoner bruker personer med egenerfaring til å undervise studenter. Erfaringen til brukerorganisasjonene er at slik undervisning ofte er personavhengig ut ifra «hvem som kjenner hvem». En uformell konklusjon er at slik undervisning burde bli satt i system. I praksislandsskapet vil studenter jobbe side om side med erfaringskonsulenter. Å forberede studenter på dette er viktig. Kommunene er under kontinuerlig innstramning av budsjett til rus- og psykisk helsevern. Hva det kommer av, og faktisk betyr, er vik-

tig å introdusere og problematisere for fremtidige helsearbeidere. Det forskes mye, også lokalt. Å lage felles møtepunkter for fagfelt, forskere, brukerorganisasjoner og pårørende er ønskelig, slik at forskning og fagutvikling kan gjøres tilgjengelig for diskusjon, meningsutveksling og kritiske innspill. Det som spesielt har engasjert oss i nettverket, er medvirkning som sosial praksis. Et resultat av å ha bydd hverandre opp til dans, er at vi er i gang med å lage et felles undervisningsopplegg om medvirkning og kompetanse, basert på egenerfaringer, kliniske erfaringer, politiske føringer og forskning. Det er utrolig spennende! Og krevende. Den brede sammensetningen av perspektiver er viktig, understreker Gunhild Johansen. Da kan vi få til en felles vektlegging av hva som er viktig i fremtidens helsetjenester.

Bidragene i dette nummeret er mange og varierte, og kommer både fra psykisk helse- og rusfeltet. Den ene vitenskapelige artikkelen har tilhørighet på arbeidsplass som tema. Studien bygger på et medforskningsprosjekt hvor forskningsprosessen vektlegges i artikkelen. I den andre vitenskapelige artikkelen er fokuset på hva som skal til for å være en god tverrprofesjonell samarbeider. 15 ansatte i en kommunal tjeneste for rus- og psykisk helse er intervjuet, og analyser av materialet viser at mangfold i praksisfeltet fremheves som essensielt for samarbeid. I fagartiklene løftes studenter og erfaringskonsulenter/likemenn frem, og temaene er mange. Vi får presentert funn fra et pedagogisk aksjonsforskningsprosjekt hvor erfaringsmedarbeidere har vært deltagere i refleksjonsgrupper med studenter på tverrfaglig videreutdanning i psykisk helsearbeid. Vi får ta del i hvordan kurset «Nye horisonter» er med på å utdanne erfaringskonsulen-

ter/likemenn, før vi får innblikk i kurslederens erfaringer med recovery-skole. I tillegg kan vi lese gode eksempler; hvordan forskningsbasert kunnskap fra rusfeltet kan fungere som et lavterskeltilbud til interesserte, og om deltagelse fra brukere i studentaktiv, praktisk eksamensform ved NTNU. Rydheim fra We Shall Overcome (WSO) bidrar også med et godt eksempel på forskningsprosesser hvor organisasjonen selv har initiert tema for arbeidet. Nye bøker anmeldes.

Dette nummeret synliggjør at temaet «Samspill praksisfelt, utdanning og forskning» engasjerer. Vi er inne i en brytningstid, med nye aktører på praksisfeltet, i utdanningene og innen forskningen. Dette er godt illustrert på nummerets forside; isen som bryter er fotografert av Ann Kristin Balto, en kapasitet innen fotokunsten i nord. Brytningstid er som tango. Det er en komplisert dans som imøtekommes med åpenhet, øvelse, samarbeid og tillit. Vi er alle ansvarlige for å øve mer, samarbeide bedre og vise hverandre mer tillit. Vi må åpne oss for det nye landskapet. Det kreves, med andre ord, flere for å få til tango. Som en god avslutning på tidsskriftets jubileumsår, byr vi derfor opp til dans.

Takk til alle bidragsytere, og velkommen alle som vil ta del i dansen.

God lesning. Buorre lohkan.

Nordnorsk nettverk for samarbeidsbasert forskning innen psykisk helse og rus

Wibecke Årst, Brukerbasen i Tromsø, Marborg
Vidar Hårvik, Marborg
Asbjørn Larsen, RIO
Gunhild Johansen, Tromsø kommune
Vår Mathisen, UiT Norges arktiske universitet
Rita Sørly, NORCE, redaktør